

Asia: VN/27639/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsästyslain sekä rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta (valkoposkihanhet ja merimetsot)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi metsästyslain sekä rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta (valkoposkihanhet ja merimetsot) (asia VN/27639/2025).

Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi metsästyslakia siten, että valkoposkihanhi ja merimetsot lisätään riistalajeihin ja säädetään täysin rauhoitetuiksi, mistä rauhoituksesta kuitenkin säädettäisiin suoraan laissa poikkeus tietyissä tilanteissa. Kyseisten lajien hyödyntäminen olisi sallittua, mutta myynti kiellettäisiin. Lajien metsästämisen rajoitetusti sallimisessa ja hyödyntämisessä olisi kyse lintudirektiivin 9 artiklan tietyissä tilanteissa mahdollistamasta suojelusta poikkeamisesta. Molempien lajien osalta säädettäisiin velvollisuudesta ilmoittaa saaliista. Esityksen tavoitteena on vähentää maataloudelle ja kalataloudelle aiheutuvia toistuvia ja laaja-alaisia vahinkoja sekä parantaa lentoturvallisuutta tilanteissa, jossa poikkeuslupamenettely ei mahdollista riittävän nopeaa tai laaja-alaista puuttumista vahinkotilanteisiin. Tavoitteena on myös huolehtia vahinkojen oikeudenmukaisesta korvaamisesta elinkeinonharjoittajille.

Oikeusministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa.

1. Lakiehdotus: Laki metsästyslain muuttamisesta

Henkilötietojen suoja

Esitysluonnoksessa ehdotetaan metsästyslakiin lisättäväksi uusi 41 f §, jonka 3 momentissa säädettäisiin, että saaliiksi saadusta valkoposkihanhasta ja merimetsosta on tehtävä saalisilmoitus Suomen riistakeskukselle. Saalisilmoitus olisi tehtävä seitsemän vuorokauden kuluessa eläimen pyydystamisestä ja siinä tulisi olla seuraavat tiedot: 1) metsästäjän nimi ja metsästäjännumero; 2) pyydystettyjen lintujen määrä ja laji; 3) päivämäärä, jolloin yksilö saatiin saaliiksi; 4) edellä 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitettu poikkeusperuste; 5) kunta, jossa yksilö saatiin saaliiksi. Suomen talousvyöhykkeeltä saadusta saaliista olisi ilmoitettava 3 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettut tiedot. Esityksen säätämisympäristöperustelujen mukaan (s. 46–47) ehdotettuun säännökseen liittyvä henkilötietojen käsittely kuuluisi yleisen tietosuojasetuksen soveltamisalaan. Henkilötietojen käsittely liittyisi rekisterinpitäjän lakisääteiseen velvoitteeseen (yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohta c alakohta). Lisäksi todetaan, että tietojen käyttötarkoituksesta, luovuttamisesta ja poistamisesta säädettäisiin metsästyslain voimassa olevassa 38 b §:ssä.

Esitystä tulisi täydentää lisäämällä arvio 41 f §:n 3 momentin osalta tietosuojasetuksen kansallisen sääntelyliikkumavaran käytöstä (ks. PeVL 25/2005 vp). Esityksen perusteluissa tulee kuvata, miltä osin ehdotetussa sääntelyssä olisi kyse tietosuojasetukseen sisältyvän kansallisen liikkumavaran käytöstä ja miten tämä täyttää tietosuojasetuksen 6 artiklan 3 kohdan edellytykset. Pääsääntöisesti tämä tehdään säännöskohtaisissa perusteluissa ja lyhyemmin säätämisympäristöperusteluissa.

Metsästysrikkomusta koskevan 74 §:n muuttaminen sekä uuden, yleispoikkeusta valkoposkihanhen ja merimetsan rauhoituksesta koskevan 41 f §:n 1, 3 ja 4 momentti

Esitysluonnoksessa ehdotetaan metsästyslain 5 §:ää muutettavaksi siten, että valkoposkihanhi ja merimetsa olisivat riistaeläimiä, ja 37 §:ää muutettavaksi siten, että mainitut lintulajit olisivat aina rauhoitettuja. 37 §:n mukaan rauhoitusaikana riistaeläintä ei saa metsästää tai vahingoittaa eikä soidinta, pesintää tai poikasia saa häiritä. Esitysluonnoksessa ehdotetaan kuitenkin valkoposkihanhen ja merimetsan rauhoituksesta tietyissä tilanteissa lain tasoista yleispoikkeusta, josta säädettäisiin ehdotettavassa uudessa 41 f §:ssä. Tahallaan tai huolimattomuudesta metsästäminen vastoin 41 f §:n 1 tai 2 momentissa säädettyä ehdotetaan säädettäväksi rangaistavaksi metsästysrikkomuksena muuttamalla lain 74 §:ää.

Lisäksi uuden 41 f §:n 3 ja 4 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta tehdä saalisilmoitus. Metsästysrikkomusta koskevaa 74 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että olisi metsästysrikkomuksena rangaistavaa jättää saalis ilmoittamatta vastoin mainittua ilmoitusvelvollisuutta.

Oikeusministeriö kiinnittää rikosoikeuden näkökulmasta tietyiltä osin huomiota 74 §:n ja 41 f §:n mukaisen sääntelyn täsmällisyyteen ja pitää aiheellisena esityksen täsmentämistä tai vähintään täsmentämisen harkitsemista jatkovalmistelussa esiin nostetuilta osin, sillä rangaistavaksi säätäminen edellyttää muun muassa perustuslain 8 §:ssä turvatun rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen mukaan sääntelyn täsmällisyyttä. Täsmällisyysvaatimus edellyttää, että rangaistussäännöksen sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko jokin toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa. Tilanteessa, jossa rangaistussäännöksessä viitataan toisen säännöksen vastaiseen menettelyyn, viitatusta säännöksestä tulee osa rangaistavan menettelyn kuvausta, ja viitatus säännöksen on siksi oltava täsmällisesti muotoiltu.

Metsästys:

Ehdotettavan uuden 41 f §:n 1 tai 2 momentin vastaisuuteen ehdotetaan lisättäväksi viittaus metsästysrikkomusta koskevan 74 §:n 1 momentin 1 kohtaan. Ehdotuksen mukaan kyse olisi tahallaan tai huolimattomuudesta metsästämisestä ”vastoin - - tai 41 f §:n 1 tai 2 momentissa säädettyä tai mainittujen säännösten nojalla annettua kieltoa tai rajoitusta - -”. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että koska 41 f §:n 1 momentti ei sisällä varsinaisesti kieltoja tai rajoituksia vaan päinvastoin kyse on sallivasta sääntelystä poikkeuksena 37 §:n 1 ja 3 momentissa säädettyyn valkoposkihanhen ja merimetson rauhoituksesta johtuvaan kieltoon metsästää tai vahingoittaa kyseisten lajien yksilöitä ja häiritä niiden soidinta, pesintää tai poikasia, 41 f §:n 1 ja 2 momenttia koskeva viittaus olisi selkeämpää toteuttaa toisin. Tällainen viittaus saattaisi oikeastaan sopia paremmin 74 §:n 1 momentin 2 kohtaan, joka jo sisältää muun muassa rauhoitusaikana tai ilman lupaa metsästämistä koskevia menettelyjä. Viittauksen yhteyteen olisi myös aiheellista lisätä asiallinen luonnehdinta viitatusta sääntelystä, jossa on kyse valkoposkihanhen ja merimetson rauhoituksen yleispoikkeuksesta.

Vaikka metsästyslain 37 §:n 1 momenttia ei ehdoteta esitysluonnoksessa muutettavaksi, oikeusministeriö kiinnittää edellisessä kappaleessa todettuun liittyen huomiota momentin täsmällisyyteen. Tarkalleen ottaen momentin viimeisen virkkeen sisältämä kielto ”Rauhoitusaikana riistaeläintä ei saa metsästää tai vahingoittaa eikä soidinta, pesintää tai poikasia saa häiritä.” ei vaikuta siinä mielessä aivan täsmälliseltä, että virke on sisällytetty samaan momenttiin, jossa todetaan, että tietyssä tilanteessa ”riistaeläinlaji on rauhoitettava määräajaksi tai toistaiseksi. Rauhoitettavista riistaeläinlajeista ja niiden rauhoitusajoista säädetään valtioneuvoston asetuksella.” Momentissa ei siis kiellon sisältävän virkkeen yhteydessä viitata aivan selkeästi suoraan metsästyslain (37 §:n 3 momentin) nojalla rauhoitettuihin lajeihin.

Ehdotettavan 41 f §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan valkoposkihanhea ja merimetsoa saa metsästää lentoturvallisuuden takaamiseksi ilmailulain (864/2014) 75 §:n 1 kohdassa tarkoitetuilta lentoasemilta ympärivuotisesti. Oikeusministeriö kiinnittää huomioita siihen, ettei pykälästä ja sen säännöskohtaisista perusteluista käy ilmi, mitä tarkalleen ottaen tarkoitetaan ilmaisulla ”metsästää -

-lentoasemilta”, eli viitataan tällä metsästäjän suorittaman metsästystoimen suorittamiseen lentoasemalla vai metsästyksen kohteena olevan saaliin sijaintiin lentoasemalla vai molempiin.

Ehdotettavan 41 f §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan vähintään viiden yksilön parvessa esiintyvää valkoposkihanhea saa metsästää ympärivuotisesti pelloilta, jonka sato on korjaamatta. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että säännöksestä ei käy ilmi, millaista ja esimerkiksi minkä kokoista maa-aluetta pidetään peltona ja miten on tarkoitus suhtautua esimerkiksi tilanteisiin, joissa sato olisi korjattu pelloilta vain osittain. Lisäksi kohdan säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että ”Metsästys olisi sallittua pelloilla, joiden tarkoitus on tuottaa satoa myytäväksi tai tuotantoeläinten ravinnoksi.”, mikä rajaus siihen, millaisia peltoja salliva säännös koskee, ei käy ilmi itse säännöksestä.

Ehdotettavan 41 f §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan merimetsoa saa metsästää muun muassa enintään 300 metrin etäisyydellä kalanistutuspaikoista seitsemän päivää ennen istutusta ja seitsemän päivää istutuksen jälkeen. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että säännöksestä ja sen yksityiskohtaisista perusteluista ei käy ilmi, millaista ja esimerkiksi miten laajaa aluetta tarkoitetaan ”kalanistutuspaikalla”. Lisäksi ilmaisu, jonka mukaan metsästys on sallittua ”seitsemän päivää ennen istutusta ja seitsemän päivää istutuksen jälkeen”, ei sisällä aikaväliä näiden kahden mainitun päivän välillä, mitä tuskin on tarkoitettu.

Saalisilmoitus:

Ehdotettavan uuden 41 f §:n 3 ja 4 momentin vastaisen menettelyn ehdotuksen mukaan kriminalisoivan 74 §:n luettavuus voisi parantua, jos 41 f §:n 3 tai 4 momentin vastaisuutta koskeva viittaus lisättäisiin 74 §:n 2 momentin 14 kohtaan vasta pykännumeroltaan pienemmän 38 a §:n 2 momentin nojalla annettua asetusta koskevan viittauksen jälkeen.

Ehdotettavan 41 f §:n 3 momentin mukaan saaliiksi saadusta valkoposkihanhesta ja merimetsosta on tehtävä saalisilmoitus Suomen riistakeskukselle. Saalisilmoitus on tehtävä seitsemän vuorokauden kuluessa eläimen pyydystämisestä. Saalisilmoituksessa on oltava momentin kohdissa 1–5 luetellut tiedot. 4 momentin mukaan ”Suomen talousvyöhykkeeltä saadusta saaliista on ilmoitettava 3 momentin 1–4 kohdassa tarkoitetut tiedot.”. Ehdotettavasta 4 momentista ei käy välttämättä aivan selvästi ilmi, koskevatko kyseisessä momentissa tarkoitettua tilannetta, jossa valkoposkihanhi tai merimetso on saatu saaliiksi Suomen talousvyöhykkeeltä, 3 momentissa säädetyt velvoitteet kokonaisuudessaan lukuun ottamatta 3 momentin 5 kohtaa, joka koskee tietoa kunnasta, jossa yksilö saatiin saaliiksi. Aivan selvältä ei siis välttämättä vaikuta, onko 4 momentin tilanteessa esimerkiksi velvollisuus tehdä saalisilmoitus seitsemän vuorokauden kuluessa eläimen pyydystämisestä.

Saaliiksi saadun valkoposkihanhen ja merimetson myynnin ym. kieltö (41 f §:n 5 momentti) ja metsästyslain säännösten rikkomista koskevan 75 §:n muuttaminen

Esitysluonnoksen mukaisen uuden 41 f §:n 5 momentin mukaan saaliiksi saadun valkoposkihanhen ja merimetson myynti, kuljetus ja hallussa pitäminen myyntiä varten sekä kaikkien niiden helposti tunnistettavien osien tai linnuista valmistettujen tuotteiden myytäväksi tarjoaminen on kielletty. Mainitun momentin mukaisen kiellon noudattamatta jättäminen ehdotetaan säädettäväksi rangaistavaksi metsästyslain säännösten rikkomisena muuttamalla 75 §:ää.

Vastaavasti kuten edellä, oikeusministeriö kiinnittää rikosoikeuden näkökulmasta huomiota 41 f §:n 5 momentin täsmällisyyteen. Lisäksi oikeusministeriö kiinnittää huomiota ehdotettavan säännöksen sisällölliseen perusteleamiseen.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että muun muassa myyntiä koskevaa kieltöä koskeva 41 f §:n 5 momentti ei vaikuta erityisen hyvin vastaavan pykälän otsikkoa ”Yleispoikkeus valkoposkihanhen ja merimetson rauhoituksesta”. Esitysluonnoksesta ei myöskään käy ilmi, miksi 5 momentin mukaisesta kiellosta säädettäisiin eri säännöksessä kuin Suomessa metsästetyn kanadanhanhen, metsähänhen, heinätavin, allin, telkän, tukkakoskelon, isokoskelon, pyyn, teeren ja metson samoin kuin niiden tunnistettavien osien tai niistä valmistettujen tuotteiden kaupan kiellosta, josta säädetään metsästyslain 43 §:n 1 momentin (”Riistakannan säilyttämiseksi voidaan valtioneuvoston asetuksella rajoittaa tai kieltää jonkin Suomessa tai Suomen talousvyöhykkeellä metsästetyn riistaeläinlajin kauppa koko maassa tai jossakin osassa maata taikka Suomen talousvyöhykkeellä tai jossakin sen osassa.”) nojalla metsästysasetuksen 31 §:n 1 momentissa. Oikeusministeriö kuitenkin toteaa, että rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen sisältämän kirjoitetun lain vaatimuksen vuoksi vähintään perusteiden koskien kieltöä tai velvollisuutta, jonka rikkomisen olisi rangaistavaa, tulee olla lain tasolla.

Lisäksi esitysluonnoksesta ei käy ilmi perusteluja sille, miksi 41 f §:n 5 momentin mukaisessa kieltösäännöksessä kokonaista valkoposkihanhea ja merimetsoa koskien kiellettyjä olisivat eri tekotavat kuin näiden lintujen helposti tunnistettavia osia tai linnuista valmistettuja tuotteita koskien tai miksi mainitun momentin mukaiset tekotavat eroavat edellä mainitun metsästysasetuksen 31 §:n 1 momentin mukaisesta tekotavasta.

Lisäksi, riippuen myös ehdotettavan 41 f §:n 5 momentin mukaisen säännöksen lopullisesta sijoituspaikasta, selvyden vuoksi voisi olla aiheellista täsmentää ilmaisua ”linnuista valmistettujen tuotteiden myytäväksi tarjoaminen” siten, että olisi aivan selvää, että ”linnuilla” tarkoitetaan tässä yhteydessä säännöksessä aiemmin mainittuja valkoposkihanhea ja merimetsoa.

Suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestystä koskeva jakso

Oikeusministeriö kiinnittää vielä huomiota siihen, että jaksossa ”10.2 Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate” käsitellään myös muita rangaistussääntelyä koskevia reunaehtoja kuin otsikon mukaista rikosoikeudellista laillisuusperiaatetta.

Lausuntopyynnön kääntäminen ruotsiksi

Esitysluonnoksen mukaan sen tavoitteena on muun muassa vähentää maataloudelle ja kalataloudelle aiheutuvia toistuvia ja laaja-alaisia vahinkoja sekä huolehtia vahinkojen oikeudenmukaisesta korvaamisesta elinkeinonharjoittajille. Merimetson aiheuttamat vaikutukset kohdistuvat esityksen mukaan (s. 24) erityisesti rannikkoseudun kaupalliseen ja pienimuotoiseen kalastukseen sekä kalankasvatukseen. Esityksellä on siis vaikutuksia muun muassa rannikkoalueilla, joissa on runsaasti kaksikielisiä kuntia, minkä lisäksi esitys linkittyy maatalouteen ja kalatalouteen. Kielilain 31 §:n mukaan, jos asianomaisen ministeriön harkinnan mukaan mietinnöllä on huomattava merkitys maan ruotsinkieliselle väestölle tai Ahvenanmaan maakunnalle, se on julkaistava kokonaisuudessaan ruotsiksi. Säännös koskee lausuntokierrokselle lähetettävää lakiehdotusta. Maa- ja metsätalousministeriön vastuulla on arvioida, onko kyse sellaisesta esityksestä, joka kielilain mukaan tulee kokonaisuudessaan kääntää ruotsiksi. Oikeusministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota siihen lainvalmistelun kuulemisoppaassakin todettuun seikkaan, että ehdotuksella on katsottu olevan huomattava merkitys ruotsinkieliselle väestölle esimerkiksi, jos se koskee asiaa, joka on merkittävä ruotsinkielisten ja kaksikielisten kuntien tai järjestöjen kannalta, tai kun asia koskee maanviljelyä, kalastusta ja veneilyä.

Hinkkanen Ville
Oikeusministeriö

Sjöman Sonja
Oikeusministeriö